

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 27

להבין ביאור הדברים ע"פ אני ישנה ולבי ער כו'

Comprendre l'explication de « Je
dors, mais mon cœur est éveillé »

DÉDIÉ EN L'HONNEUR DE

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Le père du Rabbi, Reb Lévi Its'hak

LikuteiTorah.com

LA PARACHA 'HASSIDIQUE

likuteitorah.com/fr/likutei-torah/shir-hashirim/27/

1 להבין ביאור הדברים ע"פ אני ישנה ולבי ער כו'. הנה הנשמה ירדה מלמעלה מבחי' אלהות כמו נשמת אברהם מעולם האהבה כי

Pour comprendre l'explication des mots du verset: «Je dors, mais mon cœur est éveillé», etc. Or, l'âme est descendue d'en haut, du niveau de la divinité, comme l'âme d'Avraham, issue du monde de l'amour. Car

הנה יש בנשמות ע"ס [עשר ספירות] היינו שכל ומדות ומתלבשות בע"ס [בעשר ספירות] של נפש הבהמית וכשהנשמה מעוררת אהבה ויראה שלה הן אהבה הטבעית כנר לפני האבוקה והן אהבה שכליות וכיון
voici que les âmes possèdent dix Séfirot, c'est-à-dire l'intellect et les attributs émotionnels (midot), et qu'elles sont revêtues dans les dix Séfirot de l'âme animale. Lorsque l'âme éveille son amour et sa crainte, qu'il s'agisse de l'amour naturel, comme une bougie devant une torche, ou de l'amour intellectuel, puisque

שהיא מלובשת בנפש הבהמית שבאדם הרי גם נפש הבהמית מסכמת ומתרצית לאהבה זו ואתכפייא ואתהפכא כו' וזהו תכלית ירידתה לצורך עלייה.

elle est revêtue dans l'âme animale qui se trouve en l'homme, l'âme animale, elle aussi, approuve cet amour et y consent; elle est soumise et transformée (iskafya et is'hapcha), etc. Telle est la finalité de sa descente: permettre une ascension.

2 ולהבין מפני מה נקרא עלייה כשנהפכה נה"ב [נפש הבהמית] והענין כי הנה נפש הבהמית נלקחה מפני אריה פני שור כו' שהם חיות הקדש

Et pour comprendre pourquoi l'on parle d'élévation lorsque l'âme animale est transformée, l'explication est la suivante: l'âme animale provient de « la face du lion », de « la face du bœuf », etc., qui sont les 'Hayot saintes.

והנה בבריאה הם שרפים וביצירה חיות ובעשי' [ובעשייה] אופנים וכולם בקדושה עצמה שכבר נתברר דהיינו שנמשך בהם בחי' ביטול והאופנים ברעש גדול כו'

Dans le Monde de Béria (Création), ce sont des Séraphim; dans le Monde de Yetsira, des 'Hayot; et dans le Monde d'Assiya, des Ofanim. Tous appartiennent à la sainteté même, déjà purifiée, c'est-à-dire que le niveau de l'annulation de soi (bitoul) s'y trouve attiré; et « les Ofanim, dans un grand fracas », etc.

אך נפש הבהמית שבאדם שהיא בחי' נפרד היא נלקחה מבחי' שמרי האופנים ופסולת שבהן שעדיין

Mais l'âme animale de l'homme, qui est le niveau de ce qui est séparé, provient du niveau des scories des Ofanim et de leurs déchets, qui n'ont pas encore

לא נבררו וצריכים בירור מבחי' שמרי האופנים ופסולת שבהן שעדיין לא נבררו וצריכים בירור ע"י הנשמה ויש בהם בחי' פנימית ובחי' חיצוני.

été purifiés et doivent l'être ; elle provient du niveau des scories des Ofanim et de leurs déchets, qui n'ont pas encore été purifiés et doivent l'être par l'âme. Ils comportent un niveau de dimension intérieure (pnimiyout) et un niveau de dimension extérieure ('hitsoniyout).

הפנימי [הפנימיות / הפנימית] ממנה היא נפש הבהמית שבאדם והיא בעלת שכל ומדות וחיצוני ממנה היא נפש בהמה ממש.

La dimension intérieure de celles-ci est l'âme animale qui se trouve en l'homme, laquelle possède un intellect et des attributs émotionnels ; leur dimension extérieure est l'âme d'un animal proprement dit.

3 והנה מקור ושרש פני אריה כו' הם מעולם התהו מלפני מלך מלך וימלוך וימת כו' שנפלו בשבירת הכלים

Or, la source et la racine de « la face du lion », etc., proviennent du Monde du Tohou, de « avant qu'aucun roi ne règne », « il régna, puis il mourut », etc., et tombèrent lors du brisement des réceptacles.

ולכן הבהמה יותר חזקה ובריאה מאדם מפני שהיא מבחי' הגבורה ששרשה מעולם התהו ולכן כשמתעלה הנפש הבהמית היא בעילוי יותר וכענין מקום שבעלי תשובה עומדין כו'

C'est pourquoi l'animal est plus fort et plus robuste que l'être humain, car il relève du niveau de la Guevoura, dont la racine provient du Monde du Tohou. Ainsi, lorsque l'âme animale est élevée, elle connaît une élévation plus grande, à l'image de « l'endroit où se tiennent ceux qui reviennent », etc.

אך עלייה ובירור זה אינה נעשית בפעם אחד אלא לעולם כל ימי שדנותינו בעוה"ז צריך בירור אחר בירור

Cependant, cette élévation et cet affinage ne s'accomplissent pas en une seule fois ; au contraire, durant tous les jours de notre séjour dans ce monde, il faut sans cesse procéder à un affinage après l'autre.

שהרי ומלכותו בכל משלה וכענין גלו לאדום שכינה עמהם היינו התלבשות השכינה וירידתה בעי
[בשבועים] שרים להחיותם כו'

Car, en effet, « Sa royauté domine sur tout » ; et, à l'image de « Ils furent exilés à Édom, la Chekhina était avec eux », c'est-à-dire que la Chekhina s'investit et descend dans les soixante-dix princes afin de leur donner la vie, etc.

וצריך להעלותה תמיד והוא נקרא בחי אכילה למעלה רועה ישראל דהיינו עד"מ כמו המאכל שמחיה
את האדם מפני

Il faut donc constamment l'élever ; c'est ce que l'on appelle le niveau de la nourriture en haut, « Berger d'Israël ». Autrement dit, à titre d'analogie, de même que la nourriture donne la vie à une personne parce que

שהוא מוצא פי ה' היותר גבוה מן מוצא פי ה' שבנשמת האדם כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אחר
למעשה בראשית כך הנפש הבהמית ששרשה מעולם התהו

c'est « ce qui sort de la bouche de Havaya », plus élevé que ce qui sort de la bouche de Havaya dans l'âme de l'être humain, comme l'ont dit nos Sages, de mémoire bénie : « Dernier dans l'œuvre de la Création » ; de même, l'âme animale, dont la racine provient du Monde du Tohou,

שהוא לפני מלך מלך וע"י הבירור היא נעשית בחי אלהות ע"י התהפכות בבחי כיטול לאלהות ממש
ואהבת ככל לבבך ובכל נפשך ובכל חפץ ותענוג מי לי בשמים כו' ונחמד ונעים ונורא כו'.

qui est « avant qu'aucun roi ne règne » : par l'affinage, elle devient d'ordre divin, se transformant en annulation de soi (bitoul) devant la divinité elle-même : « Tu aimeras de tout ton cœur et de toute ton âme », et de tout ton désir et de tout ton plaisir ; « Qui ai-je dans les cieux ? », etc., et [Dieu est] « désirable, agréable et redoutable », etc.

וזהו תכלית עליית [עלייתה] לאשתאבא בגופא דמלכא ממש ועי"ז היא ממשכת חיות ואור א"ס בכלים
דאצילות

Tel est le but de son élévation : être absorbée dans le corps même du Roi. Par cela, elle attire la force vitale et la Lumière infinie (Or Ein Sof) dans les réceptacles d'Atsilout.

וזהו ועשיתם אתם כאלו עשאוני (ועיין לעיל נתבאר בע"א [באופן אחר] קצת דהיינו שמצד שרש נה"א [נפש האלקית] עצמה שעלו במחשבה כו')

Et c'est là [le sens de] « Vous les accomplirez » : comme si vous M'aviez fait. (Voir aussi plus haut, où cela a été expliqué quelque peu différemment : à savoir que, du fait de la racine de l'âme divine elle-même, qui « s'éleva dans la pensée », etc.,

למעלה מחיות הכלים דע"ס [דעשר ספירות] עי"ז יש בכחן להמשיך חיות ואור א"ס ב"ה בע"ס [בעשר ספירות] כו' ועמ"ש ע"פ ביום השמיני שלח ושני הענינים אמת ואפשר שזהו ג"ג ב' בחינות ד אחותי ורעיתי וכדלקמן)

qui est supérieure à la force vitale des réceptacles des dix Séfirot, elles ont par cela le pouvoir d'attirer la force vitale et la Lumière infinie (Or Ein Sof), béni soit-Il, dans les dix Séfirot, etc. Voir aussi ce qui est écrit sur le verset « Le huitième jour, il renvoya ». Les deux explications sont vraies. Il est possible que cela corresponde également aux deux niveaux de « ma sœur » et « ma bien-aimée », comme [cela sera expliqué] plus loin.)

ולכן נקרא הקב"ה בשם לב כמ"ש צור לבבי כו' כי הלב מקבל הדם מהכבד שהכבד מבשל הדם ושולח המוכחר ללב ונסגר ואח"כ נמשך כח מן המוח ופותח את הלב

C'est pourquoi le Saint béni soit-Il est désigné par le nom de « cœur », comme il est écrit : « Le Rocher de mon cœur », etc. Car le cœur reçoit le sang du foie : le foie cuit le sang et en envoie la meilleure partie au cœur, puis [le cœur] se ferme ; ensuite, une force est attirée du cerveau et ouvre le cœur.

ואזי נמשך ומתפשט הדם ממנו ולחוץ שיוצא ממנו לריאה ומתחבר ונמשך לכל האברים כך הקב"ה נקרא בשם לב עד"מ שמקבל מאתעדל"ת [מאתערוטא דלתתא] מבירור נפש הבהמית שנתברר בכח"י ואהבת ככל לבבך כו'

Alors le sang est attiré et se répand depuis lui vers l'extérieur : il en sort vers les poumons, s'y joint et est attiré vers tous les membres. De même, le Saint béni soit-Il est désigné, par analogie, comme le « cœur », car Il reçoit de l'éveil d'en bas, issu du raffinement de l'âme animale, raffinée au niveau de « Tu aimeras de tout ton cœur », etc.,

שהוא נקרא העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] עד"מ המאכל שנתברר והכבד שולח המובחר ללב כו' ועי"ז נמשך המשכת מ"ד [מ"ן דוכרין] שיורד המשכה מח"ע [מחכמה עילאה] ופותח את הלב ומשפיע החיות שבתוכו למטה

ce qui est appelé l'élévation des mayin noukvin (eaux féminines), par analogie avec l'aliment qui a été raffiné et dont le foie envoie la meilleure partie au cœur, etc. Par cela est attirée l'influence des mayin dou'hin (eaux masculines), car un flux descend de la 'Hokhma supérieure ('Hokhma Ilaa), ouvre le cœur et dispense vers le bas la force vitale qu'il contient.

ולכן כמו שהלב דופק ברצוא ושוב מפני הסגירה והפתיחה הנ"ל כן החיות רצוא ושוב כו':

C'est pourquoi, de même que le cœur bat en mouvement d'élévation et de retour (ratso vashov), en raison de la fermeture et de l'ouverture mentionnées plus haut, ainsi la force vitale est en mouvement d'élévation et de retour, etc.

4 והנה בגלות נאמר אני ישנה אותותינו לא ראינו שהעלאה אינו בשלימות בכל לבבך וגם ההמשכה אינה בבחי' גילוי ממש להיות נגלה אור א"ס ב"ה לעיני בשר

Or, en exil, il est dit: «Je dors»; «nous n'avons pas vu nos signes». Car l'élévation n'est pas complète, [comme dans] «de tout ton cœur», et la descente, elle non plus, ne se fait pas dans une révélation véritable, de sorte que la Lumière infinie (Or Ein Sof), béni soit-Il, se révèle aux yeux de chair,

כמו בזמן בית המקדש שהיו רואין אש שיורד מלמעלה אריה דאכיל קרבנין כו' וגם אותות ומופתים שראו את היד הגדולה אשר עשה ה' כו' משא"כ בזמן הגלות שדומה כאילו העולם כמנהגו נוהג כפי הטבע

comme à l'époque du Saint Temple, où l'on voyait un feu descendre d'en haut, «un lion qui dévore les offrandes», etc., ainsi que des signes et des prodiges, lorsqu'on vit «la grande main que Havaya avait accomplie», etc. Il n'en est pas ainsi au temps de l'exil, où tout semble comme si «le monde suivait son cours habituel», selon les lois de la nature.

אך מ"מ ולבי ער שלכן הגלות דומה לשינה שכל החיות הוא בשלימות רק שנסתם מראה עיניו שאינו רואה וכן ההעלאה והמשכה הנ"ל נעשה אלא שאינו בגלוי כי

Néanmoins, «mais mon cœur est éveillé». C'est pourquoi l'exil est comparé au sommeil: toute la force vitale y est intacte; seule la vue des yeux est comme obstruée, de sorte que l'on ne voit pas. De même, l'élévation et la descente mentionnées plus haut ont bien lieu, mais elles ne sont pas révélées. Car

הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שתפלות במקום קרבנות תקנום אך ההפרש שבין תפלה לקרבנות שבקרבנות בזמן המקדש הי' [היה] נמשך גילוי אלהות בגילוי ממש

voici ce qu'ont dit nos Sages, de mémoire bénie: «Les prières ont été instituées à la place des offrandes.» Mais la différence entre la prière et les offrandes est qu'au temps du Temple, les offrandes faisaient descendre une révélation de la Divinité dans une révélation véritable,

אבל בתפלה הוא בהעלם ומזה נמשך עוד להיות קול דודי דופק דפק שעל היד הוא חיצוניות ודפק שבלב הוא פנימית וכ"ז [וכל זה] נמשך ע"י המשכה מהמוח ללב כו'

tandis que dans la prière, cela demeure caché. De là vient ensuite «la voix de mon bien-aimé frappe» (dofek). Le pouls (dofek) au poignet est la dimension extérieure, et le pouls du cœur est la dimension intérieure; tout cela descend par un flux du cerveau vers le cœur, etc.

וכמ"כ [וכמו כן] למעלה ע"י האתעדל"ת [האתערותא דלתתא] והרצוא נמשך האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] והשוב ג"כ בבי' בחינות פנימית וחיצוניות הפנימית היינו המשכת התורה ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל תשב"כ [תורה שבכתב] הוא

De même, en haut: par l'éveil d'en bas et la «course» (ratso), l'éveil d'en haut et le «retour» (chov) sont suscités, eux aussi selon deux niveaux, intérieur et extérieur. Le niveau intérieur est la descente de la Torah: «Il établit un témoignage en Yaakov et plaça une Torah en Israël.» La Torah écrite est

בחי' מוחין דאבא ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] מבחי' מוחין דאימא והמשכה היא פנימית בלב ממש (וע' מענין קול דודי דופק בפ"י הרמ"ז [הרב משה זכות] בזהר וארא דכ"ו ע"א ואי אתער כו')

du niveau des mo'hin d'Abba, tandis que la Torah orale vient du niveau des mo'hin d'Imma; et cette descente pénètre à l'intérieur, jusqu'au cœur même. (Voir également, au sujet de «la voix de mon bien-aimé frappe», le commentaire du Ramaz sur le Zohar, parachat Va'eira, page 26a, [sur le passage] «Et s'il s'éveille», etc.)

אך ההמשכה הבי' היא חיצוניות והיא נמשכה מבחי' אחוריים דאבא והוא בחי' הדפק שדופק על היד כמו שדופק על הלב שהדפק ההוא ג"כ מבחי' חכמה

Mais la seconde descente est la dimension extérieure; elle vient du niveau de l'arrière (a' horaïm) d'Abba. C'est le niveau du pouls qui bat au poignet, tout comme il bat au cœur; car ce pouls aussi relève de 'Hokhma (sagesse).

ולכן יש בו בחי' נקודות קמ"ץ פת"ח כו' שע"ז ניכר החולי באיזו בחי' פגם כמ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' וירא ובמ"ח

Et c'est pourquoi il comporte le niveau des signes vocaliques, kamats, pata'h, etc., grâce auxquels on reconnaît la maladie et le niveau où se trouve le défaut, comme il est écrit dans le Likkutei Torah de l'Ari Zal, paracha Vayéra, et dans le Michnat 'Hassidim.

והיינו כי הנקודות הם בחכמה ושם הוא אור א"ס כי אין אור א"ס שורה אלא בחכמה ומשם נמשך הדפק

Cela signifie que les signes vocaliques se trouvent dans 'Hokhma, où réside la Lumière infinie (Or Ein Sof), car la Lumière infinie ne réside que dans 'Hokhma ; c'est de là que le pouls est issu,

אלא שהוא נמשך מבחי' אחוריים היינו כי דפק אותיות קפ"ד (שהוא מספר וחשבון אחוריים דשם ע"ב [שם ע"ב] ע' [עיינ] בע"ח [בעץ חיים] שער רפ"ח ניצוצין פ"ב [פרק ב'] מדרגה ח' כו')

mais il est issu du niveau de son revers. En effet, les lettres de dofek (pouls) correspondent à la valeur numérique 184 (kaf-pé-dalet), qui est le nombre et la somme de la forme « revers » du Nom Av (72) ; voir Etz Chaim, Chaar Rapach Nitsotsin, chapitre 2, huitième niveau, etc.

ושם הוא שרש הפקידה וה' פקד את שרה דהיינו כשנמשך בחי' אחוריים קפ"ד פקד אבל בבחי' פנימית שרה אין לה ולד

Et c'est là la racine de la « remémoration » (pekida) : « Et Havaya se souvint de Sarah. » Autrement dit, lorsque le niveau du revers, 184 (kaf-pé-dalet), est attiré vers le bas, il y a pakad (remémoration) ; mais, au niveau de la dimension intérieure, « Sarah n'avait pas d'enfant ».

כי כשבא הארה מבחי' אחוריים דחכמה אזי יכול להיות נמשך ולד לשרה אבל מבחי' פנימית אינו יכול לבא בהשתלשלו' [בהשתלשלות] למטה להיות ולד לשרה וכמ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] שם

Car lorsqu'un rayonnement vient du niveau du revers de 'Hokhma, un enfant peut alors être attiré vers le bas pour Sarah ; mais, depuis le niveau de la dimension intérieure, il ne peut descendre dans l'enchaînement descendant des mondes (hichtalchelout) jusqu'en bas pour devenir un enfant de Sarah, comme il est écrit dans le Likkutei Torah de l'Ari Zal à cet endroit.

כי אין פנימית אבא עצמו יורד למטה רק מבחי' אחוריו נמשך בחי' פקד את שרה וכן פקד פקדתי את העשוי כו' שנמשך אפי' [אפילו] בבחי' מצרים כו'

Car la dimension intérieure d'Abba lui-même ne descend pas en bas ; seul le niveau de son revers donne lieu au niveau de « Il se souvint de Sarah ». De même, « Je me suis certainement souvenu (pakod pakadti) de ce qui vous a été fait », etc., ce qui est attiré vers le bas jusque dans le niveau de l'Égypte, etc.

(וע' בע"ח [בעץ חיים] שער הק"ש [הקריאת שמע] פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו] מענין פנימית אבא וע"ז נאמר בפני לא יראו רק לע"ל [לעתיד לבוא] יהיה גילוי בחינה זו וע"ז יאמרו ליצחק לעתיד דייקא כי אתה אבינו ועמ"ש בד"ה ואכלתם אכול):

(Voir aussi Etz Chaim, Chaar Keriat Chema, chapitre 15, au sujet de la dimension intérieure d'Abba. C'est à ce propos qu'il est dit : « Mais Ma face ne sera pas vue » ; ce niveau ne sera révélé qu'à l'époque future. Et c'est à ce propos qu'ils diront à Yits'hak, précisément « dans l'avenir » : « Car tu es notre père ». Voir aussi ce qui est écrit dans le discours commençant par « Et vous mangerez en mangeant ».)

5 ב פתחי לי. הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] פתחו לי כחודה של מחטה ואני אפתח לכם כפתחו של אולם

2. « Ouvrez pour Moi. » Or, nos Sages, de mémoire bénie, ont dit : « Ouvrez pour Moi [une ouverture] comme le chas d'une aiguille, et Je vous ouvrirai [une ouverture] comme l'entrée du Oulam (Hall). »

כי כל השערים היי [היה] להם דלתות חוץ משל אולם שהדלתות פמים נסגרים והם כנגד אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] אשר לפי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] וכשיש אתעדל"ת נפתח הדלת כו'

Car toutes les portes avaient des battants, à l'exception de celle du Oulam. En effet, les portes sont parfois fermées, et elles correspondent à l'éveil d'en haut (un éveil d'en haut) qui est à la mesure de l'éveil d'en bas (un éveil d'en bas) : lorsqu'il y a un éveil d'en bas, la porte s'ouvre, etc.

אמנם אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] אינו יכול להגיע רק לבחי' חכמה ראשית ההשתלשלות וכולם בחכמה עשית ע"כ יכול אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] להמשיך משם אתעדל"ע [אתערותא דלעילא]

Cependant, l'éveil d'en bas ne peut atteindre que le niveau de 'Hokhma (sagesse), le commencement de l'enchaînement descendant des mondes (hichtalchelout), « Tu les as tous faits avec 'Hokhma » ; c'est pourquoi l'éveil d'en bas peut attirer de là un éveil d'en haut.

אבל למדרגת כתר אשר הוא למעלה מגדר ההשתלשלות (ועמ"ש בביאור ע"פ צאינה וראינה שאין הכתר ממנין ע"ס [עשר ספירות] כו' וההתחלה הוא מחכמה וגם מכתר למדרגת חכמה בא דרך דילוג)

Mais comment atteindre le rang de Kéter (la Couronne), qui est au-delà des limites de l'enchaînement descendant des mondes (voir aussi ce qui est écrit dans l'explication du verset «Sortez et contemplez», selon laquelle Kéter ne fait pas partie du compte des dix Séfirot, etc., et le commencement se trouve en 'Hokhma; de plus, même de Kéter au niveau de 'Hokhma, le flux vient par un saut),

איך יכול העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] לעורר משם מ"ד [מ"ן דוכרין] רק ההמשכה משם הוא בא מעצמו (ועמ"ש מזה בפי בשלח בדי"ה וה' הולך לפניו יומם)

comment l'élévation des mayin noukvin (eaux féminines) pourrait-elle susciter de là des mayin doukhrin (eaux masculines)? Au contraire, le flux qui en émane vient de lui-même. (Voir aussi ce qui est écrit à ce sujet dans la paracha de Béchala'h, dans le maamar commençant par «Et Havaya allait devant eux le jour».)

וע"ז רומז פתחו של אולם אשר לא הי' [היה] לו דלתות כלל. רק הוא פתוח תמיד מעצמו.

C'est à cela que fait allusion l'entrée du Oulam, qui n'avait absolument pas de battants; elle est au contraire toujours ouverte d'elle-même.

אבל עכ"ז [עם כל זה] אין הארה זו מהכתר נמשך ומתגלה רק אחרי שיש שלימות למטה דהיינו בבחינת השתלשלות מחכמה ולמטה אזי שורה ג"כ מה שלמעלה מהשתלשלות

Néanmoins, cette illumination de Kéter n'est attirée et révélée qu'après qu'il y a eu un accomplissement en bas, c'est-à-dire au niveau de l'enchaînement descendant des mondes, de 'Hokhma vers le bas; alors ce qui est au-delà de l'enchaînement descendant des mondes réside également [là].

דהיינו כשהאדם עושה כל מה שבכח נפשו בחכמתו ומדותיו אהוי"ר [אהבה ויראה] ואזי ממילא נמשך רצון העליון שאין כנגדו בכח נפש האדם

Cela signifie que lorsque l'homme accomplit tout ce qui est au pouvoir de son âme, avec sa sagesse et ses attributs émotionnels (midot), l'amour et la crainte, alors la volonté suprême, à laquelle rien dans les possibilités de l'âme humaine ne correspond, est attirée d'elle-même.

ולכן גם לכנוס לתוך פתחו של אולם הי' [היה] צריך לילך דרך כמה שערים שהי' [שהיה] להם דלתות

Et c'est pourquoi, même pour entrer par l'entrée du Oulam, il fallait passer par plusieurs portes munies de battants ;

אלא שאז בהגיע אח"כ לפתחו של אולם עצמו א"צ [אין צריך / אינו צריך] לפתוח דלתות כי הוא פתוח ואין לו דלתות כו

mais, une fois arrivé ensuite à l'entrée du Oulam elle-même, il n'était pas nécessaire d'ouvrir des portes, car elle était ouverte et n'avait pas de portes, etc.

ודוגמא זאת מצינו בהארית הכתר בחג השבועות שהוא שער החמשים מנש"ב [מני שערי בינה] וע"ז נאמר תספרו חמשים יום.

Nous trouvons un exemple de cela dans le rayonnement de Kéter (la Couronne) à Chavouot, qui est la cinquantième porte des cinquante portes de Bina (compréhension) ; et c'est à ce sujet qu'il est dit : « Vous compterez cinquante jours. »

6 והרי אין סופרין רק מ"ט ימים שהם המשכות מ"ט שערי בינה ע"י שסופרין היום יום אחד היום שני ימים כו ויום החמשים אין סופרין בשבועות.

Mais, en vérité, on ne compte que quarante-neuf jours, qui sont les émanations des quarante-neuf portes de Bina (compréhension), au moyen du compte « Aujourd'hui, c'est un jour ; aujourd'hui, ce sont deux jours », etc. ; le cinquantième jour, lui, n'est pas compté à Chavouot.

והיינו כי לשם אין מגיע כלל מעשה התחתונים ואין בנו כח להמשיכו ע"י ספירה אלא הוא נמשך מאליו וממילא בלי ספירה שלנו.

C'est que les actes des êtres inférieurs ne parviennent pas du tout jusque-là, et que nous n'avons pas le pouvoir de le faire émaner par le compte ; au contraire, il émane de lui-même, spontanément, sans que nous le comptions.

אלא שעכ"ז [שעם כל זה] אינו נמשך אלא בהקדים תחלה ספירת העומר מ"ט ימים דהיינו אחר שיאיר ויומשך האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] מה שבכח האדם להמשיך

Néanmoins, elle n'émane qu'après que le compte du Omer, quarante-neuf jours, a d'abord eu lieu, c'est-à-dire après que l'éveil d'en haut (l'éveil d'en haut) qu'une personne a le pouvoir de faire émaner a brillé et a été fait émaner.

כי אחר שיש לו שלימות מלמטה ג"כ בבחי' ההשתלשלות אזי דוקא שורה ונמשך ג"כ ממילא מה שלמעלה מהשתלשלות ואתעדל"ת [ואתערותא דלתתא] כו'

Car, une fois qu'il y a aussi une complétude venant d'en bas, au niveau de l'enchaînement descendant des mondes (hichtalchelout), alors seulement ce qui est au-dessus de l'enchaînement descendant des mondes et [au-dessus] de l'éveil d'en bas (l'éveil d'en bas) réside et émane également de soi-même, etc.

ולכן נאמר תספרו חמשים יום כו' שמעלה עלינו הכתוב כאלו המשכנו יום החמשים הגם שאין שייך בו בעצם ספירה והמשכה שלנו אך לפי שיום החמשים והתגלותו שממילא תלוי ג"כ בספירת מ"ט ימים תחלה.

C'est pourquoi il est dit : « Vous compterez cinquante jours », etc. : l'Écriture nous en attribue le mérite comme si nous avions fait émaner le cinquantième jour, bien que notre compte et notre action de le faire émaner ne s'appliquent pas à lui en propre ; [il en est ainsi] parce que le cinquantième jour et sa révélation, qui vient spontanément, dépendent eux aussi du compte préalable des quarante-neuf jours.

ועד"ז הוא ענין פתחו לי כחודה של מחט כי כל ההשתלשלות נק' חודה של מחטה נגד רצון העליון כו' Il en va de même pour « Ouvrez pour Moi [une ouverture] comme le chas d'une aiguille » : car tout l'enchaînement descendant des mondes est appelé « le chas d'une aiguille » en comparaison de la Volonté suprême, etc.

(ועמ"ש מזה סדי"ה ויקח קרח והנה פתחו של אולם היה ארבעים אמה והוא ב' פעמים כ"ף דההה ההפרש בין אני לאנכי הוא הכ"ף כי אני הוא בבחי' מלכות

(Et voyez ce qui est écrit à ce sujet à la fin du discours commençant par « Korah prit ». Or, l'entrée du vestibule avait quarante coudées [de haut], soit deux fois kaf (20). Car la différence entre ani (אני, « moi ») et anokhi (אנכי, « moi ») est le kaf : ani est au niveau de Mal'hout (souveraineté),

אבל אנכי הוא כתר ולכן אנכי הוא בחי' התנשאות יותר מאני כענין מלך המלכים גם כ' [כתב] ר"ת [ראשי תיבות] כתר וכן עשרים הוא גימ' [גימטריא] כתר.

tandis qu'anokhi est Kéter. Anokhi est donc un niveau de plus grande élévation qu'ani, comme dans l'expression « Roi des rois ». De plus, kaf (כ) est l'initiale de Kéter (כתר) ; et de même, esrim (עשרים, vingt) a la valeur numérique de Kéter (כתר).

והנה כתיב אנכי אנכי ב"פ [בי פעמים] אנכי היינו ענין כי גאה גאה ב"פ [בי פעמים] גאה והוא ענין כי הבחי שכתר בחינה התחתונה שבמאציל ושרש הנאצלים

Or, il est écrit : « Moi, Moi (ano'hi ano'hi) » : ano'hi est répété deux fois. C'est là le sens de « car Il est souverainement exalté (ga'o ga'a) » : ga'a est répété deux fois. Cela correspond aux deux niveaux de Kéter : le niveau inférieur de l'Émanateur et la racine des êtres émanés.

וזהו שתוק כך עלה במחשבה כך היינו ב"פ [בי פעמים] כ"ף הנ"ל ע' [עין] בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער נפ"א [נפילת אפים] פ"ה ולכן ע"ז רמז פתחו של אולם שהיה גבוה ב"פ [בי פעמים] עשרים אמה והוא ענין מ"ש לע"ל [לעתידי לבוא]

Et c'est là le sens de « Tais-toi ; ainsi (kakh) en est-il venu à la pensée » ; « ainsi » (kakh), c'est-à-dire deux fois kaf, comme indiqué plus haut (voir Pri Etz Chaim, Sha'ar Nefilas Apayim, chapitre 5). C'est pourquoi l'entrée du Oulam y faisait allusion : elle avait une hauteur de deux fois vingt coudées. Et c'est là le sens de ce qui est écrit au sujet des temps futurs :

הנה ישכיל עבדי כו' וגבה מאד וזהו ואני אפתח לך כפתחו של אולם גם אולם לשון כח וחוזק וגם כמ"ש ואולם חי אני וימלא כבוד ה' כו').

« Voici que Mon serviteur prospérera », etc., « et il s'élèvera très haut. » C'est là le sens de « et Je t'ouvrirai [une ouverture] comme l'entrée du Oulam ». De plus, le mot oulam évoque la puissance et la force ; il en va également ainsi dans ce qui est écrit : « Mais (ve'oulam), par Ma vie, la gloire de Havaya remplira », etc.)

והנה ענין הפתיחה זו של פתחי לי נחלקת לבי בחי' הא' היא אחותי היא אהבה הטבעית שבטבע הנפש מתולדתה כאהבת אח ואחות שאהבתם היא טבעית מצד תולדותם שהם ממקור ושרש א'

Or, cette ouverture de « Ouvre-moi » se divise en deux niveaux. Le premier est « ma sœur » : c'est l'amour naturel inscrit dans la nature de l'âme depuis sa naissance, comme l'amour entre un frère et une sœur, amour naturel du fait de leur naissance, puisqu'ils ont une même source et une même racine.

אך אין זו עבודה ולא נקרא עובד ה' כי עבודה היא מלשון עורות עבדים להיות עבודת עבד ועבודת משא כמ"ש בזהר פוחלנא דרחימותא

Mais cela n'est pas un service, et [l'on] n'est pas appelé serviteur de D.ieu. Car le terme avoda (service) est lié à l'expression « des peaux tannées » (orot avoudim) ; il s'agit du service d'un serviteur et du travail consistant à porter un fardeau, comme il est écrit dans le Zohar : « le service (poul'hana) de l'amour ».

והיינו לשנות את טבעו והרגלו כמ"ש בס"ב [בספר של בינונים] פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו] ולשנות את טבעו בבחי' עבודה היא בחי' ב' דפתחי לי שהוא בחי' רעיתי להיות אתכפייא ואתהפכא שנעשה מזון ומרעה

Cela signifie changer sa nature et ses habitudes, comme il est écrit dans Sefer Shel Beinonim, chapitre 15. Changer sa nature par le service constitue le second niveau de « Ouvre-moi » : celui de « mon bien-aimé » (ra'yasi), qui consiste à soumettre et à transformer (itkafya et it'hap'ha), de sorte que cela devienne nourriture et pâture (mir'é),

כמו המאכל שמתכל כו' והיא באה מחמת התבוננות נפש המשכלת בגדולת א"ס ב"ה איך דכולא קמיה כלא ולזה צריך יגיעת נפש ויגיעת בשר כו' כמ"ש בלק"א [בלקוטי אמרים] וד"ל [ודי למבין]:

comme un aliment qui est digéré, etc. Cela vient de la contemplation, par l'âme intellectuelle, de la grandeur de l'Infini (Ein Sof), béni soit-Il : comment « tout est comme rien devant Lui ». Pour cela, il faut peiner de l'âme et du corps, etc., comme il est écrit dans Likkutei Amarim. Cela suffit à qui comprend.

7 ג יונתי היא מדרגה שלמעלה מזו שהיא בחי' הסתכלות ביקרא דמלכא תמיד ועל זה נאמר עיני האדם לא תשבענה האדם הוא האדם הגדול בענקים זה

3. « Ma colombe » désigne un niveau supérieur à celui-ci : celui du regard constamment tourné vers la gloire du Roi. C'est à ce propos qu'il est dit : « Les yeux de l'homme ne sont jamais rassasiés. » « L'homme », c'est « le grand homme parmi les géants » ; il s'agit de

אברהם שנאמר בו הלך ונסוע תמיד ברצוא ושוב בלי הפסק בבחי' ביטול וע"ז רמזו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] בכל יום יהיו בעיניך כחדשים כו' ומי איכא זקנה קמ"י [קמיה] כו'

Avraham, dont il est dit qu'il « allait de l'avant et poursuivait sa route », constamment, dans un mouvement de course et de retour (ratso vashov), sans interruption, dans le niveau de l'annulation de soi (bitoul). C'est à cela que nos Sages, de mémoire bénie, faisaient allusion lorsqu'ils enseignaient : « Chaque jour, ils doivent être à tes yeux comme nouveaux », etc., et : « Y a-t-il vieillesse devant Lui ? », etc.

והענין כמ"ש באדרא באסתכלותא דמצחא שע"ה [שעליו השלום] נהורין שהוא ענין ישועות מצמיח ישועות וישע ה' אל הבל כו'

Or, le sujet est celui qui est exposé dans l'Idra au sujet du regard du Front : les 375 (שע"ה) lumières, qui relèvent des « délivrances » (yeshouot), « Il fait germer les délivrances », et « Havaya se tourna vers Hevel » (vayisha), etc.,

שהוא גילוי אור א"ס ב"ה שלמעלה מעלה מן ההשתלשלות וכשמו כן הוא אין לו סוף.

à savoir la révélation de la Lumière infinie (Or Ein Sof), béni soit-Il, qui est infiniment au-dessus de l'enchaînement descendant des mondes (hichtalchelout) ; et elle est bien ce que son nom indique : elle n'a pas de fin.

ולכן ההסתכלות הוא תמיד כיונים שנהנים תמיד מראייתם זע"ז [זה עם זה / זה על זה] ואינם שבעים מהנאתם כו' (ועמ"ש ע"פ חכלילי עינים כו' וע"פ לבבתי באחד מעיניך וע"פ ואתחנן כו' ואראה את הארץ):

C'est pourquoi le regard est constant, comme celui des colombes, qui prennent toujours plaisir à se voir l'une l'autre et ne sont jamais rassasiées de ce plaisir, etc. (Voyez aussi ce qui est écrit sur le verset « D'un rouge sombre sont les yeux », etc., sur le verset « Tu as ravi mon cœur par l'un de tes yeux », et sur le verset « Et je suppliai », etc. : « que je voie le pays ».)

8 תמתי הוא בחי' ומדרגה היותר גבוה ועליונה מכולם כי כולם הם בנפש האדם עצמו לצורך תיקון נפשו ממש

« Ma parfaite » désigne le niveau et le degré les plus élevés de tous. Car tous les autres se trouvent dans l'âme même de la personne, en vue de la réparation de sa propre âme ;

אבל תמתי היינו להשלים כל החסרונות היינו של זולתו ג"כ כמו משרע"ה [משה רבינו עליו השלום] שהיה כולל כל ישראל תיקן בעד כלל ישראל

mais « ma parfaite » signifie compléter toutes les déficiences, c'est-à-dire celles d'autrui également, comme Moché notre maître, que la paix soit sur lui, qui englobait tout Israël [et] opéra une réparation pour l'ensemble d'Israël.

וכן בכל דור ראשי הדור הם הצריכים לתקן ולהשלים כל החסרונות והפגמים שלמעלה אך היינו מי שהוא משרש א'

De même, dans chaque génération, les chefs de la génération sont ceux qui doivent réparer et compléter toutes les déficiences et les défauts d'en haut. Mais cela concerne celui qui est issu d'une même racine.

כי האדם עץ השדה שיש בו כמה ענפים ויש שהם משרש א' וענף א' ומי שהוא משרש א' או מענף א' הוא ערב בעד חבירו יותר מכלל ישראל שכולם ערבים זה בזה.

Car « l'homme est un arbre des champs », qui possède de nombreuses branches ; et certains sont issus d'une même racine et d'une même branche. Celui qui est issu d'une même racine ou d'une même branche est garant de son prochain davantage que ne l'est l'ensemble d'Israël, dont tous sont garants les uns des autres.

אך זה צריך לבא בבחי' גלגול ועיבור בשביל פגם חבירו כמ"ש בספר הגלגולים פרק ד' ותיקון הפגם והשלימות הוא ע"פ יחודים עליונים

Mais cela doit se produire par le biais de la réincarnation (gilgoul) et de l'imprégnation (ibbour), en raison du défaut de son prochain, comme il est écrit dans le Sefer HaGilgulim, chapitre 4. La réparation du défaut et le parachèvement se font par des unifications supérieures (yi'houdim).

וזהו מעלת תמתי שלתיקון הפגם צריך להמשיך אור חדש מלמעלה מעלה כידוע ליודעים כי להשלים החסרונות צריך להמשיך אור א"ס שנקרא שלימותא דכולא ועי"ז נקרא תמתי שמשלים כל הפגמים והחסרונות כו'.

Telle est la supériorité de « ma parfaite » : pour réparer un défaut, il faut faire descendre une lumière nouvelle depuis des hauteurs infinies, comme le savent ceux qui savent. Car, pour compléter les déficiences, il faut faire descendre la Lumière infinie (Or Ein Sof), qui est appelée « la perfection de tout » ; et c'est grâce à cela qu'elle est appelée « ma parfaite » (tamati), car elle complète tous les défauts et toutes les déficiences, etc.

(ואפ"ל [ואפשר לומר] ג"כ שארכעה בחי' אלו אחותי רעיתי תמתי הם נגד בחי' שם הוי' שיש בהנשמה כמ"ש ע"פ ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה):

(Et l'on peut aussi dire que ces quatre niveaux — « ma sœur », « mon aimée », « ma parfaite » — correspondent aux niveaux du Nom Havaya qui se trouvent dans l'âme, comme il est expliqué à propos du verset : « Vois, je place aujourd'hui devant vous une bénédiction. »)

9 שראשי נמלא טל. פי' כי כל הבחי' הללו הגורם הוא בחי' טל שהטל אינו נעצר שהרי לא פעל אליהו אלא עצירת גשמים ולא הטל

« Car ma tête est remplie de rosée. » Cela signifie que la cause de tous ces niveaux est le niveau de la rosée. Car la rosée n'est jamais retenue ; en effet, Éliyahou n'a provoqué que la retenue de la pluie, et non celle de la rosée.

והיינו מפני שהטל יורד ממקום גבוה שלמעלה מעלה מהשתלשלות ומשם היי [היה] יורד המן לישראל ונקי טלא דבולחא והוא מזי תיקונים דגלגלתא

Cela s'explique par le fait que la rosée descend d'un lieu élevé, très au-dessus de l'enchaînement descendant des mondes (hichtalchelout) ; c'est de là que la manne descendait pour Israël. Elle est appelée « la rosée cristalline » (tala di'vedolcha), et relève des sept tikounim de la Goulgalta (le Crâne).

כמו עד"מ במוח האדם יש לחלוחית במוח יסוד המים רוחני משכן כח המשכיל כך עד"מ זהו ענין טלא דבולחא לחלוחית דמו"ס [דמוחא סתימאה] כו

Ainsi, à titre d'analogie, le cerveau humain contient une humidité, l'élément spirituel de l'eau, siège de la faculté intellectuelle ; de même, à titre d'analogie, la « rosée cristalline » désigne l'humidité de Mocha Stima'ah (le cerveau caché), etc.

והוא למעלה מהתחלת ההשתלשלות ושם אינו מעכב חטא ועון דלא באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] תליא מילתא וז"ש [וזהו שכתוב] אהי כטל לישראל כו

Elle se situe au-dessus du commencement de l'enchaînement descendant des mondes, et là, le péché et la faute ne la retiennent pas, car cette réalité ne dépend pas d'un éveil d'en bas. C'est le sens de ce qui est écrit : « Je serai comme la rosée pour Israël », etc.,

מפני שהוא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] בלי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגעת שם אלא שלהיות ההשפעה משם בפנימית העולמות הוא כאשר יש שלימות למטה אזי שורה ממילא בבחי גילוי.

car elle est un éveil d'en haut sans éveil d'en bas, l'éveil d'en bas ne pouvant atteindre jusque-là. Toutefois, pour que le flux provenant de là pénètre dans la dimension intérieure (pnimiyout) des mondes, il faut qu'il y ait une plénitude en bas ; alors il s'y établit de lui-même, sous forme de révélation.

10 והנה כתיב שראשי נמלא טל שהטל מתלבש בבחי חכמה אך קווצותיו רסיסי לילה קווצותיו הן בחי שערות

Or, il est écrit : « Car ma tête est remplie de rosée », car la rosée s'enveloppe dans le niveau de 'Hokhma (sagesse) ; mais « ses boucles sont des gouttes de la nuit » : « ses boucles » désignent le niveau des cheveux.

כי השתלשלות העולמות מא"ס ב"ה הוא רק דמיון ההארה היוצאת דרך שער כנודע שיש ב' בחי' בהשתלשלות הא' התלבשות הפרצופים

Car l'enchaînement descendant des mondes depuis l'Infini (Ein Sof), béni soit-Il, n'est qu'une image du rayonnement qui sort par un cheveu. Comme on le sait, il existe deux niveaux dans l'enchaînement descendant : le premier est l'enveloppement des partsoufim (configurations),

והיינו בדרך השתלשלות והתלבשות חכמה במדות ומדות במחשבה שחכמה עצמה היא מלובשת במדות וכן המדות במחשבה

c'est-à-dire selon un enchaînement descendant et un enveloppement : 'Hokhma dans les attributs émotionnels (midot), et les attributs émotionnels dans la pensée ; car 'Hokhma elle-même est enveloppée dans les attributs émotionnels, et de même les attributs émotionnels dans la pensée.

אבל השתלשלות העולמות מאור א"ס ב"ה שלמעלה מההשתלשלות שאין אור א"ס ב"ה נמשך דרך התלבשות כלל דלית מחשבה כו' ורק מ"מ ההארה בא ממנו ואין עצמותו מתלבש בזה

Mais [dans] l'enchaînement descendant des mondes depuis la Lumière infinie (Or Ein Sof), béni soit-Il, qui est au-dessus de l'enchaînement descendant, la Lumière infinie, béni soit-Il, ne descend nullement par voie d'enveloppement, car « aucune pensée [ne Le saisit] », etc. ; pourtant, le rayonnement provient de Lui, tandis que Son essence ne s'enveloppe pas en lui.

ולכן לא מצאו בעלי הקבלה להמשיל ההארה ההיא אלא שיש לה אחיזה ויניקה כמו שערות שהן מותרי מוחין כו' והן הן י"ג ת"ד [תיקוני דיקנא]

C'est pourquoi les maîtres de la Kabbale n'ont rien trouvé pour comparer ce rayonnement, si ce n'est [de dire] qu'il s'attache et se nourrit comme les cheveux, qui sont le surplus du cerveau, etc. Ce sont les treize tikounim de la barbe (tikouné dikna),

דהיינו מה שנקרא הקב"ה ביי"ג מדות הרחמים ה' ארך אפים לא שייך לפניו ית' מצד עצמו מאחר שאין העולם תופס מקום כלל נגדו

c'est-à-dire que le fait que le Saint béni soit-Il soit désigné par les Treize Attributs de miséricorde, « Havaya, lent à la colère », ne s'applique pas à Lui, béni soit-Il, considéré en Lui-même, puisque le monde n'a absolument aucune place par rapport à Lui ;

אלא מצד ההארה הבאה לידי התהוות מקור ההשתלשלות והשערות הנ"ל נק' קווצותיו קוצא דשערי כו' יודיין ווייין כו' שהוא רק קוץ כו'.

mais [cela s'applique] du point de vue du rayonnement qui vient faire advenir la source de l'enchaînement descendant. Les cheveux évoqués plus haut sont appelés « ses boucles » (kevoutsav) : « la pointe (koutsav) des cheveux », etc., des youd et des vav, etc., qui n'est qu'une pointe (kots), etc.

ולכן נאמר רסיסי לילה שהטל שיורד בלילה נעשה רסיסים לירד דרך בחי' שערות כו' וד"ל [ודי למבין]:

C'est pourquoi il est dit : « des gouttes de la nuit », car la rosée qui descend la nuit devient des gouttes afin de descendre par le niveau des cheveux, etc. Et cela suffit à qui comprend.

LikuteiTorah.com

LA PARACHA 'HASSIDIQUE

À propos de cette édition

Cette édition contient le texte hébreu et la traduction française.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Notre traduction française, faite à partir de notre traduction anglaise de l'hébreu, sans les notes de Kehot : CC BY 4.0.

Cette édition dans son ensemble : CC BY-NC 4.0. Elle peut être copiée, imprimée et partagée librement, en citant Kehot Publication Society et likuteitorah.com ; elle ne peut pas être vendue. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

La traduction française a été faite à partir de l'édition anglaise de likuteitorah.com avec l'aide de l'IA (openai/gpt-6-luna-pro:batch), l'hébreu en regard pour vérification ; elle n'a pas encore été relue par un éditeur humain. Vérifiez sur l'hébreu tout ce qui est important.

Le Rabbi a demandé que les maamarim de la paracha de la semaine, la « Paracha 'hassidique », soient étudiés pendant cette semaine, répartis sur ses sept jours (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Pourquoi l'étudier, et les bénédictions du Rabbi : likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

Un projet gratuit et non commercial ; rien n'est vendu ici. Sans lien avec Kehot, Sefaria ou la Bibliothèque de Loubavitch. © likuteitorah.com

Depuis likuteitorah.com/fr/likutei-torah/shir-hashirim/27/

DÉDIÉ EN L'HONNEUR DE

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Le père du Rabbi, Reb Lévi Its'hak